Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет історії і соціальних наук
Кафедра історії та методики її навчання

СИЛАБУС

Назва дисципліни / освітнього компонента	**Тоталітарні та демократичні режими новітнього часу**
Освітня програма	**ОПП 014 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого магістерського рівня**
Компонент освітньої програми	**Вибірковий**
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	**3 кредитів / 90 годин**
Вид підсумкового контролю	**Залік**
Мова викладання	**Українська мова**
Викладач	**Михальчук Роман Юрійович, кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри історії та методики її навчання**
CV викладача на сайті кафедри	https://fipmv.rv.ua/index.php/kafedry/kafedra-ii
E-mail викладача	r.mykhalchuk@ukr.net roman.mykhalchuk@rshu.edu.ua
Консультації	**Згідно розкладу кафедри**

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Тоталітарні та демократичні режими новітнього часу» є розуміння студентами проблем, пов'язаних із вивченням тоталітарних класичних державних систем ХХ ст. Курс має на меті сформувати системні знання про утворення та функціонування демократичних та тоталітарних режимів ХХ ст., згубні наслідки тоталітаризму для людства. Теоретичні знання, отримані під час вивчення дисципліни повинні дати можливість не лише аналізувати тоталітарні системи, а й визначати їхні регональні особливості, охарактеризувати типи та ознаки тоталітарних режимів, давати характеристику та оцінку ролі їхніх лідерів.

Завданнями вивчення дисципліни є засвоєння студентами визначальних, специфічних рис та факторів формування тоталітарних та демократичних режимів, вміння аналізувати джерела та літературу, вивчення понятійного та категоріального апарату. Важливим завданням є навчитися аналізувати та визначати відмінності у функціонуванні тоталітарних режимів ХХ ст. та проводити історичні паралелі з державними системами сучасності.

Курс є важливим для набуття необхідних для історика компетенцій. Згідно із вимогами освітньо-професійної програми вивчення дисципліни інтегральною компетентністю є здатність розв'язувати складні задачі і практичні проблеми в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та

характеризується невизначеністю умов і вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності та сформовані особистісні якості.

Курс дозволяє здобути такі *загальні компетенці (ЗК):*

ЗК02. Уміння ідентифікувати і формулювати проблеми та здатність їх вирішувати.

Дисципліна дозволяє набути *фахові компетентності (ФК):*

ФК04. Здатність використовувати знання й уміння в галузі історичних наук для дослідження соціальноекономічних та політичних об'єктів, явищ і процесів.

ФК08. Здатність до попередження маніпуляцій історичними фактами та розуміння соціальних функцій професіонала в галузі історичної освіти.

Дисципліна розроблена із урахуванням принципу поліваріантності розвитку історичної науки. На практичних заняттях формується уміння правильно давати відповідь, виробляється творчий підхід до розв'язання поставлених проблем.

Очікувані результати навчання

Очікуваними результатами навчання є концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для системного мислення та інноваційної діяльності. Опанування курсу «Тоталітарні та демократичні режими новітнього часу» для здобувачів освіти освітнього рівня «магістр» спеціальності Середня освіта (Історія) дасть можливість досягти програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Знати предметну область професії, вміти формулювати та вирішувати проблемні завдання, генерувати нові ідеї.

ПРН8. Уміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями, аналізувати та узагальнювати історичний матеріал.

ПРН9. Розуміти соціальні функції професіонала в галузі освіти та розпізнавати та попереджувати маніпуляції історичними фактами.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Засади демократії та феномен тоталітаризму

Тема 1. Теоретико-концептуальне осмислення демократії і тоталітаризму.

Тема 2. Права людини.

Тема 3. Системоутворення тоталітарних режимів ХХ ст.

Тема 4. Особа в демократичному та тоталітарному суспільствах.

Тема 5. Культ особи-лідера в тоталітарних державах.

Тема 6. Однопартійність та (не)дієвість органів влади тоталітарних суспільств.

Змістовий модуль 2. Вплив демократій та тоталітарних режимів на соціально-економічні, освітні, духовні процеси

Тема 7. Функціонування економіки в демократичних та тоталітарних державах.

Тема 8. Роль ідеології та пропаганди у формуванні тоталітарних режимів.

Тема 9. Становище освіти, культури, церкви в тоталітарних суспільствах.

Тема 10. Тоталітарні та демократичні держави після завершення Другої світової війни.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. К.: Дух і літера, 2002.

2. Гелетлі Р. Лєнін, Сталін і Гітлер: Доба соціальних катастроф / Пер. з англ. Київ, 2011.

3. Дем'яненко Б. Л. Три моделі тоталітаризму: Порівняльний аналіз фашизму, більшовизму та націонал-соціалізму. К.: Нелень, 2000. 253 с.

Додаткова

4. Данильян О. Г. Тоталітарна правосвідомість і правова культура та їх характерні ознаки. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Х. : Право, 2007. Вип. 14. С. 27-35.
5. Дем'яненко Б. Роль та місце кінематографа у цементуванні нацистського тоталітарного режиму. Нова політика. 1998. №2. С.38.
6. Дем'яненко Б. Порівняльний аналіз італійської та сталінської моделей тоталітаризму. Нова політика. 1998. № 3.
7. Еппломб Е. Історія ГУЛАГу / Пер. з англ. Київ, 2010.
8. Калініна А. О. Виникнення тоталітаризму: умови формування та типологія. Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць / НУ «ОЮА»; Південноукр. центр гендерних досліджень; / Голов. ред. д.ю.н., проф. С. В. Ківалов. Одеса, 2014. Вип. 51. С. 264-272.
9. Кульчицький С. В. Тоталітаризм. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наукова думка, 2013. Т. 10 : Т-Я. С. 131.
10. Чабанна М. В. Дослідження сутнісних рис тоталітарного режиму та зіставлення його різновидів у межах теорії тоталітаризму. Наук. зап. НаУКМА. Сер. Політ. науки. 2007. Т. 69 С. 11-16.
11. Феоктистова О. Тоталітаризм: проблема типології і визначення меж у соціальній філософії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Філософія. Політологія. 2000. № 32.
12. Curtis,M.Totalitarianism.NewBrunswick.-NewYork: TransactionBooks, 1979.128p.
13. Shapiro, L. Totalitarianism.-NewYork:Praeger, 1972. 144 p.
14. Totalitarian and authoritarian regimes in Europe. New York, 2006.
15. Tucker, R. Thesovietpoliticalmind:Stalinismand post-Stalinchanges.-NewYork: Norton,1972. 304p.
16. Rauscher W. Hitlerund Mussolini: Macht, Kriegund Terror. Graz, 2001.

Інформаційні (інтернет) ресурси

17. Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики: підручник курсу. Київ : Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 278 с. URL: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_ukraine_democracy_from_theory_to_practice_course_reader_v1_ukr.pdf
18. Бжезинський З., Фрадріх К. Тоталітарна диктатура і автократія. Кембридж, 1956. URL: http://pavroz.ru/files/friedrichbrzezinski.pdf
19. Войтюк В. В тіні свастики: німецький футбол під час Другої світової війни. URL: https://football.ua/countrieselse/414879-v-tini-svastiki.html?fbclid=IwAR3N635lRBjqqejRI7NY9s0pORAHbm80JmBIkWeUjkHb9V4UYI-AqEWeVZo
20. Гитлер А. Моя борьба. URL: https://wiki.briefly.ru/%D0%9C%D0%BE%D1%8F_%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8C%D0%B1%D0%B0_(%D0%93%D0%B8%D1%82%D0%BB%D0%B5%D1%80)
21. Марусик К. О. Трансформація культу влади у політичній системі СРСР [Електронний ресурс] / К. О. Марусик. – Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/n/transformatsiya-kulta-vlasti-v-politicheskoy-sisteme-sssr
22. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник, Харків. 2001. 656 с. URL: http://politics.ellib.org.ua/pages-1595.html